

Україна – потенціал, який слід використовувати

Україна є важливою країною-виробником органічної сировини. Навіть незважаючи на деякі серйозні проблеми в останні роки, Україна продовжує займати лідерські позиції. Потенціал безперечно є, і [Міністерство аграрної політики та продовольства України](#) працює над заповненням прогалів в органічному законодавстві шляхом сприяння підтримці органічних виробників і забезпеченням відповідної інфраструктури. Директива Європейської комісії, яка була прийнята як відповідь на скандали, і буде діяти принаймні до кінця 2016 року, сприймається багатьма як перешкода у торгівлі.

Дводенна конференція «Постачання органічної продукції з України», що відбулася 25-26 листопада у Франкфурті на Майні (Німеччина), слугувала конструктивним діалогом між представниками політики з України та Європейського Союзу (ЄС), контролюючих органів, імпортерів та переробників. Під час конференції було визнано, що Україна є необхідним та незамінним постачальником, який має можливість задовольнити високий попит на органічну сировину (особливо зернові культури, соя) в Західній Європі. Конференція відбулася за підтримки Уряду Швейцарії через [Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань \(SECO\)](#) та [Федерального міністерства продовольства і сільського господарства Німеччини \(BMEL\)](#). Організатором конференції виступив Торальф Ріхтер, який представляє [Дослідний інститут органічного сільського господарства \(FiBL, Швейцарія\)](#), у співпраці з [FiBL Projekte GmbH](#) (Німеччина), [AFC Consultants International](#) (Німеччина), [IAK Agrar Consulting GmbH](#) (Німеччина) та [консультаційним органом «КьюС»](#) (Україна). FiBL (Швейцарія) вже більше десяти років впроваджує проекти за фінансової підтримки Швейцарської Конфедерації, які спрямовані на розвиток органічного ринку в Україні.

Той факт, що Ольга Трофімцева, заступник Міністра аграрної політики та продовольства України з питань європейської інтеграції прийняла участь у дводенній конференції у Франкфурті на Майні, та присутність понад 20 учасників ринку з України, показує великий інтерес з боку України до теми органічних продуктів. На цьому наголосила кілька разів й сама заступник Міністра: «В стратегічному напрямку аграрної політики, розвиток органічного сільського господарства і всього органічного сектору знаходиться на передньому плані».

Директива Європейської Комісії – перепона експортної діяльності

Проблеми існують з обох сторін: починаючи з кінця 2015 року, не лише учасники українського органічного ринку борються із затримками, високою вартістю і додатковими витратами, що пов'язані з Директивами ЄС, але й імпортери. Умови Комісії ЄС щодо посилення заходів контролю є чинними для експорту з дев'яти країн Східної Європи <http://bio-markt.info/kurzmeldungen/staerkere-kontrollen-in-der-ukraine.html>. Вони є результатом експорту пшениці та соняшнику, які не відповідали органічним стандартам ЄС, та проблем в структурі органічного виробництва в Україні. Крім того, в рамках експортної діяльності, турецький контролюючий орган ЕТКО, який сертифікував велику кількість виробників-експортерів в Україні, втратив ліцензію у зв'язку з порушеннями правил сертифікації (<http://bio-markt.info/berichte-fuer-abonnten/systematisches-versaengerkische-kontrollstelle-etko-verliert-eu-zulassung.html>).

Учасники зустрічі детально і відкрито обговорили питання щодо й досі недостатньої прозорості експорту органічних продуктів з України. Було зроблено висновок, що проблеми часто виникають через нестачу знань серед працівників підприємств і труднощі в управлінні великими підприємствами. Розмір одного підприємства зазвичай становить близько 500 га, але також не рідкість, коли декілька підприємств об'єднують в одне, що має розмір від 5000 і до більш ніж 10000 га.

Програмне забезпечення та відстеження через навігаційну систему GPS

Для впровадження системи відстеження існують розумні рішення. Великі господарства вже працюють на основі сучасних програмних забезпечень, наприклад, система GPS для відстеження машин і транспортних засобів. Окрім того, інвестують в сучасні системи очищення та складської логістики (запаковані біг-беги) з метою запобігання забруднення пестицидами.

Три експортери (органічні виробники) з України представили свої підприємства, які володіють площею (загальні площі 3-х підприємств) майже 10 тисяч гектарів. Ці компанії належать до провідних органічних підприємств і експортують органічну продукцію в різні країни Європейського Союзу.

Євген Мисник, [Золотий Пармен, ФСГ](#) (зернові культури, фрукти): на 100% органічне підприємство, яке співпрацює з німецьким підприємством з експорту [Bioland Markt \(Біоланд Маркт\)](#).

Олег Максак, [Граніт-Агро, ПП](#) (пшениця, соя, кукурудза, конопля). Підприємство, яке має органічне та традиційне виробництво, використовує найсучасніші засоби (GPS-стеження) для чіткого розподілу органічної та неорганічної продукції.

Андрій Ніколаюк, [ЕтноПродукт, ПрАт](#) (зернові культури, молочні та м'ясні продукти): повністю органічне підприємство, одне із перших українських органічних підприємств, яке займається як експортом, так і постачанням перероблених продуктів на внутрішній ринок.

Прозорі виробничо-збутові ланцюги

Для більшої прозорості та запобігання шахрайству існує велика кількість рішень щодо банку даних та програмного забезпечення. Генеральний директор [BioC GmbH \(Bio Ci ГмбХ\)](#) Рольф Медер представив в інтернет-доступі базу даних BioC (Bio Ci) (<https://www.bioc.info/standard/page?page=04994b6c-68d7-0612-f48e-8f252268d38e>), в якій зберігаються поточні сертифікаційні документи (85 000) близько 70 000 установ. Цей проект був ініційований в 2010 році органами сертифікації, частиною якого з 2014 року також є парасолькова організація [IFOAM Organics International](#). Він полегшує для трейдерів та переробних підприємств процес контролю відповідності органічної сертифікації постачальників продукції перед підписанням договору купівлі-продажу.

Онлайн-система [Check Organic](#) від eCert забезпечує повну систему простеження «від лану до столу». Програмне забезпечення пропонує німецька (м. Мюнхен) компанія [Organic Services \(Органік Сервісіс\)](#) у співпраці з австрійською компанією [Intact \(Інтакт\)](#). У режимі реального часу динамічна система забезпечує прозорість за допомогою доступу до двох видів інформації: 1) інформації, що складається з офіційних даних відповідно до офіційних документів та 2) даних, наданих підприємством щодо всього виробничо-збутового ланцюга. Яскравий приклад: «В Італії безпека всього ринку органічних зернових культур забезпечується цією онлайн-системою. В ній беруть участь більш ніж 15 000 переробних підприємств і майже 58 000 фермерів», - говорить генеральний директор Check Organic (eCert) Джеральд Херрманн. Український [сертифікаційний орган «Органік стандарт»](#) також працює з цим програмним забезпеченням.

Трейдери, які вже давно працюють на органічному ринку, почали інвестувати багато зусиль в забезпечення простежуваності якості ще задовго до того, як в силу вступили Директиви ЄС. Наприклад, Карст Кооїстра з компанії [Tradin Organic](#) (Нідерланди) повідомляє, що підприємство розраховує на власні проекти, за допомогою яких забезпечується близько 30% товарообігу. Також проводяться внутрішні перевірки. Такі перевірки документуються (близько 25 сторінок) та описують роботу кожного виробника. Компанія Sunopta-Gruppe пропонує широкий асортимент органічної сировини для продуктів харчування та кормів.

Контролюючі органи повинні бути добре оснащені

Завданням сертифікаційного органу [«Органік стандарт»](#) є, насамперед, забезпечення високої якості контролю органічного виробництва в країні, навіть часом в «заплутаних умовах», і запобігання шахрайству. Близько чверті органічної площі України – 137 000 га із загальної площі земель 400 000 га – були сертифіковані цим сертифікаційним органом. Органік стандарт був заснований в 2007 році і окрім України веде діяльність в сусідніх країнах колишнього Радянського Союзу. Генеральний директор Сергій Галашевський належить до покоління молодих динамічних учасників органічного ринку, які покладаються на побудову партнерських відносин та довгострокову перспективу чесної співпраці. "Ми високо цінуємо діалог з нашими клієнтами і раді отримати поради від імпортерів", підкреслив він. Ксенія Гладченко, директор українського [консультаційного органу «КьюС»](#), допомагає в експорті зацікавленим підприємствам. Вона зазначила, як важко відновити репутацію України як органічного експортера після складнощів, що виникли минулого року. Щоб вдосконалити систему, було проведено багато роботи різними зацікавленими сторонами. Але, на жаль, поки що не було досягнуто успіху.

Важливою темою для обговорення на зустрічі була відсутність єдиної інтерпретації Директив ЄС: країни ЄС і навіть окремі федеральні землі Німеччини по-різному інтерпретують норми ЄС. На думку більшості трейдерів та переробників, а також експортерів та імпортерів, це коштує багато часу, грошей і енергії. Зважаючи на вищезазначену ситуацію, можна зробити висновок, що ще існує велика потреба у покращенні.

З моменту прийняття Директив спостерігаються лише незначні порушення, але щоб досягнути цього результату були проведені величезні об'єми роботи. З іншого боку, представники влади, які є відповідальними за рішення щодо введення Директив, пояснюють це рішення необхідністю забезпечення надійності та прозорості органічного ринку в Україні.

Діалог і зосередження на просуванні в майбутньому

Ксенія Гладченко ([КьюС](#)), а також інші учасники конференції з України не припиняють оптимістично дивитися вперед. Також заступник Міністра аграрної політики та продовольства України з питань європейської інтеграції Ольга Трофімцева наголосила: «У нас дуже складне завдання. Ми повинні бути самокритичними і чесними. Але нам також потрібна довіра з боку ЄС.» Пані Трофімцева очікує, що буде розпочатий інтенсивний діалог, адже в цьому зацікавлені всі сторони. Представники ЄС, зі свого боку, закликали до повного дотримання вимог, що закладені в Директивах та наголосили на необхідності фокусування на проблемах ринку. Це є основною засадою для покращення ситуації і це повинні визнати всі учасники ринку. Голландський консультант та член Ініціативи боротьби проти шахрайства ([AFI](#)) Бо ван Ельцакер нагадав про взаємні обов'язки усіх партнерів імпорто-експортної діяльності і побажав належної та відповідальної співпраці між торговими партнерами. Він зазначив, що Україна має величезний потенціал в органічному секторі і прогнозує, що до 2015 року Україна матиме близько 10% органічної сертифікованої землі.